

בס"ד. שיחת י"ט כסלו ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. ידוע שכל הענינים דלמטה יש להם שורש למעלה וממנו נשתלשלו למטה, כמאמר "עביד קוב"ה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה"¹, ו"מלכותא דארעא כעיין מלכותא דרקיעא"². ומזה מובן גם בנוגע להמאסר והגאולה של רבינו הזקן, בעל התניא והשו"ע — שעל זה נקבע י"ט כסלו למועד תמידי³ (עד ביאת המשיח, וגם לאח"ז) — שהסיבה העיקרית לכך היא מפני שענינים אלה היו למעלה, ומזה נשתלשלו גם למטה.

ובהקדם הסיפור⁴ שבעת ישיבת רבינו הזקן במאסר במבצר הפטרופבלי ("פּעטראָפּאָוועלסקין קרעפּאָסט"), באו אצלו פעם אחת רבותיו, רבו המגיד, ורבי רבו הבעש"ט, מעלמא דקשוט,

— ויש להוסיף, שבואם הי' בהתלבשות בגופים. — כ"ק מו"ח אדמו"ר ביקר פעם במקום מיוחד זה⁵, וכשחזר משם, שאל אותו אביו, כ"ק אדנ"ע, האם מדור זה מכיל מקום לשלשה אנשים! שאלה זו מוכיחה שבואם הי' בהתלבשות בגופים. וידוע⁶ שהתגלות הנשמה כפי שבאה בהתלבשות בגוף הוא גילוי נעלה יותר מאשר התגלות הנשמה ללא גוף —

ובין חילופי הדברים (אריכות הדיבור) שהיו ביניהם, שאל אצלם רבינו הזקן מהי סיבת ישיבתו במאסר? והשיבו לו, שנתחזק עליו הקטרוג על כך שמגלה דברי חסידות — רזי תורה, כתרו של מלך — ברבים, ושאל אצלם כיצד יתנהג לאחר שיצא מהמאסר, האם לשנות או להמשיך דרכו בגילוי החסידות ברבים? והשיבו לו, שכיון שהתחיל לגלות חסידות ברבים, עליו להמשיך ולהוסיף עוד יותר.

ונמצא, שסיבת המאסר למטה היתה כתוצאה מהקטרוג שהי'

(4) בית רבי ח"א פט"ז (בהערה). נת'

בלקו"ש ח"ל ע' 170 ואילך.

(5) ראה שיחת י"ט כסלו תרצ"ב (לקו"ד

ח"ד תשנ, סע"א).

(6) ראה המשך תרס"ו ע' קעח. ובכ"מ.

(1) זח"א לח, א. רה, ב.

(2) ברכות נח, א. זהר ח"א קצז, רע"א.

ח"ג קעו, ב.

(3) שיחת י"ט כסלו תרצ"ג ס"ט (לקו"ד

ח"א יט, סע"ב). נת' בלקו"ש ח"ה ע' 172

ואילך.

למעלה על גילוי החסידות ברבים, שלכן נעשה קטרוג גם למטה. וסיבת השחרור והגאולה היתה כתוצאה מזה שבטל הקטרוג למעלה, והסכימו למעלה לשיטתו של רבינו הזקן בנוגע לגילוי והפצת תורת החסידות ברבים.

וזהו תוכן היו"ט די"ט כסלו — זידן נצח — לא רק הנצחון על הממשלה הרוסית, אלא גם ובעיקר הנצחון למעלה, ששיטת רבינו הזקן שצריך לגלות ולהפיץ תורת החסידות ברבים נעשתה שיטה מקובלת והלכה פסוקה.

ב. ובפרטיות יותר — מתבטא הנצחון של שיטת רבינו הזקן בשתים:

(א) שייכותה של תורת החסידות לכל ישראל.

— לפני כן היתה מקובלת השיטה שלימוד סתרי תורה שייך ליחידי סגולה בלבד, או לכל הפחות לאלה שתיקנו כבר את כל הענינים הדורשים תיקון, ורבינו הזקן חידש שלימוד החסידות שייך לכל ישראל, אפילו לנשמות הנמוכות ביותר שבעקבתא דמשיחא, ואפילו אלה שעדיין לא מילאו תפקידם ב"עשה טוב", ואפילו אלה שאינם שלמים עדיין ב"סור מרע" — גם הם שייכים ללימוד החסידות.

ובלשונו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע — שלאחרי פטרבורג (לאחרי הגאולה של רבינו הזקן) התחיל עיקר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", כיון שאז נתקבלה למעלה שיטתו של רבינו הזקן לגלות ולהפיץ תורת החסידות לכל ישראל.

(ב) לימוד תורת החסידות (ע"י כל ישראל) באופן של הבנה והשגה כלימוד סוגיא בגליא דתורה⁸.

— לימוד בהבנה והשגה דוקא הוא תנאי בלימוד תורה שבע"פ דוקא, כידוע שבתורה שבכתב⁹ "אם מוציא בשפתיו אע"פ שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ ה"ז מקיים מצות ולמדתם, ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת. . אבל בתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב

ע' ש.ט. וש"ג).

(9) שבה מודגש הדיוק באותיות ותגין כו', ועד שמכל אות ותג למדים תילי תילין של הלכות (ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פה, רע"א. ברכה צה, ד).

(7) שיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך). נעתק בקיצור ב"פתח דבר" לקונטרס י"ט כסלו שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 134. לעיל ע' 97).
(8) שיחת ט"ו אלול תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז

לימוד כלל¹⁰ (כפס"ד המג"א¹¹, והביאו רבינו הזקן¹²); והחידוש הוא שגם לימוד החסידות — סתרי תורה, קבלה, ששייך למקרא¹³ — יכול וצריך להיות באופן של הבנה והשגה.

ובלשונו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁴ — שלאחרי פטרבורג נתלבשה תורת החסידות בשכל, באופן שגם השכל המלוכש במוח הגשמי יכול להבין אלקות.

וזהו תוכן היום-טוב די"ט כסלו — דידן נצח — שנתקבלה שיטתו של רבינו הזקן שתורת החסידות שייכת לכל ישראל, וכאו"א מישראל יכול ללמוד ולהבין בשכלו הענינים דתורת החסידות.

וזוהי ההכנה לביאת משיח צדקנו — כדברי המשיח להבעש"ט במענה לשאלתו אימתי אתי מר, כשיפוצו מעינותיך חוצה¹⁴.

ג. ולאחרי י"ט כסלו — שנתקבלה שיטתו של רבינו הזקן שכל אחד מישראל שייך ללמוד ולהבין תורת החסידות — נעשה חוב קדוש על כל אחד מישראל ללמוד חסידות, היינו, שלימוד החסידות אינו דבר התלוי ברצונו ובבחירתו, אלא, ככל עניני התורה שיש חיוב ללמד.

זאת ועוד:

לימוד התורה צ"ל תיכף בהתחלת היום, שלכן, בברכות השחר מברכים ברכת התורה, ואומרים פסוקים מתושב"כ (פסוקי ברכת כהנים), ומשנה מתושבע"פ. וע"פ מנהגנו לומר ברכות השחר (כולל ברכת התורה) לפני הנחת טלית ותפילין, נמצא, שלימוד התורה צ"ל אפילו לפני קיום המצוות.

ובימינו אלה — קודם ביאת המשיח, כש"יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים גו"¹⁵ — צריך להיות כן גם בלימוד החסידות, שתיכף בהתחלת היום, לפני הנחת טלית ותפילין, צריך ללמוד חסידות.

לכאורה יש מקום לטענה: בשלמא לימוד קיצור שולחן ערוך — אי אפשר לדחות, כיון שצריך לידע את המעשה אשר יעשון, אבל לימוד

13 לקו"ת שם, ג (וראה גם לקו"ש ח"ל ע' 173).

14 אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

15 (דניאל יב, יו"ד).

10 נתבאר שבתושבע"פ גופא ישנם חילוקים — חסר (המו"ל).

11 או"ח ס"נ סק"ב.

12 הלי' ת"ת ספ"ב. לקו"ת ויקרא ה, ב.

החסידות, פנימיות התורה — יכולים לדחות עד לאחר שימלא כרסו בש"ס ופוסקים¹⁶, ועכ"פ עד שתהיי" עבודתו ב"סור מרע ועשה טוב" כדבעי. והמענה על זה: כשם שהחיוב דלימוד נגלה דתורה הוא תיכף בהתחלת היום, אפילו לפני הנחת טלית ותפילין, כך גם החיוב דלימוד תורת החסידות הוא תיכף בהתחלת היום, מבלי הבט על מעמדו ומצבו ב"סור מרע ועשה טוב" (לפני הנחת טלית ותפילין).

ו"לא בשמים היא"¹⁷ — כיון שלאחרי פטרבורג התחיל עיקר הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה", שהמעיינות דהבעש"ט והמגיד כפי שנתבארו בתורתו של רבינו הזקן, באים באופן של הפצה עד לחוצה, היינו, לכל אחד מישראל מבלי הבט על מעמדו ומצבו.

ד. וכיון שי"ט כסלו הוא "ראש השנה לחסידות"¹⁸, הרי זה הזמן המתאים שכל אחד יקבל על עצמו החלטה טובה לקבוע עתים ללימוד החסידות.

— בנוגע ללימוד נגלה דתורה, בודאי יש לכל אחד קביעת עתים, ונוסף לזה, צריך כל אחד לקבל על עצמו שתהיי" לו קביעת עתים ללימוד החסידות.

ומעלה יתירה בקבלת החלטה בנוגע ללימוד החסידות בי"ט כסלו — שלהיותו "ראש השנה לחסידות", "ראש" דייקא¹⁹, בדוגמת הראש שמנהיג את כל הגוף וע"פ החלטת הראש מתנהג כל הגוף (כשהגוף בריא), בודאי שההחלטות שמתקבלים בו יקויימו בפועל במשך השנה.

ה. ועיי"ז זוכים לקיום ההבטחה "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם"²⁰:

"בחוקתי תלכו" — מפרש רש"י — "שתהיו עומלים בתורה".

ועיקר הענין דעמל ויגיעה בתורה הוא בפנימיות התורה — כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹ שלימוד החסידות הוא לימוד עיוני ביותר, כי כל הסוגיות שבתורה זו הם שכלים דקים בסברות עמוקות מאד, דלא זו בלבד שהענינים הנלמדים בסוגיות דתורה זו מהות מציאותם הם

19) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך.
עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

20) ר"פ בחוקותי.

21) קונטרס לימוד החסידות פ"א (אג"ק שלו ח"ג ע' שנב).

16) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ד.

17) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

18) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רנט.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

דברים רוחניים, אלא גם ההסברים הדוגמאות והמשלים הם מענינים הנעתיקים מחושי המישוש והמוחש והנתפס בתפיסה ממשית, כמו כחות הנפש, וכיו"ב, ולכן יש צורך בעמל ויגיעה ביותר.

וכאשר "בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", בלימוד החסידות — אזי יהי בדרך ממילא "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'".

[ולהעיר מהחקירה בנוגע לכללות הענין דשכר מצוות²² — אם השכר הוא בדרך סגולה, ללא שייכות ישירה לגוף המצוות, או שכך הטביע הקב"ה בהבריאה שמעשה המצוות מביא את השכר באופן טבעי (כשם שטבע האש לשרוף וטבע המים לכבות), ועד"ז בנוגע ל"בחוקתי תלכו" שע"ז יהי בדרך ממילא "גשמיכם בעתם"].

יש להוסיף בדיוק הלשון "ונתתי גשמיכם בעתם", "בעתם" דייקא:

"גשמיכם" סתם, השפעה גשמית²³ — כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, וטבע הטוב להטיב²⁴, בודאי יתן השפעה גשמית ("גשמיכם") גם בלאו הכי (ללא לימוד החסידות); אבל, כדי שיהי "ונתתי גשמיכם בעתם", בלילי רביעית ולילי שבתות²⁵, שאז אין הגשמים מפריעים לשאר ענינים, ועד"ז בנוגע לכללות ההשפעה הגשמית ("גשמיכם") שמשפיע הקב"ה שתהי' באופן שלא תפריע לתורה ועבודה ("בעתם") — מוכרח להיות העמל בתורה, שעיקרו בלימוד החסידות, וע"ז תהי' בדרך ממילא ההשפעה הגשמית ("גשמיכם") באופן שלא תפריע לתורה ועבודה ("בעתם").

* * *

ו. בהמשך להאמור לעיל שתורת החסידות נעשית שייכת לכל ישראל, כיון שבי"ט כסלו התחיל עיקר הענין דיפוצו מעינותיך חוצה — יש להוסיף ולשלול טענה נוספת שיכולים לטעון (בנ"י בכלל, ובפרט) בני תורה:

הן אמת — טוענים הם — שלימוד החסידות שייך לכל ישראל, אבל אעפ"כ, כיון שלימוד החסידות אינו נוגע כ"כ להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה (שבשביל זה הי' מספיק בעבר, ומספיק גם כיום, לימוד השולחן-ערוך), ולאידך, הי' לימוד שדורש ריבוי זמן —

(24) נסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה.

(25) פרש"י עה"פ.

(22) ראה של"ה בית אחרון (יב, א"ב).

(23) ראה רמב"ן עה"פ. כש"ט סו"ס רז.

מוטב להקדיש את הזמן ללימוד הנגלה, שבזה יכולים "אויפטאָן" (לחדש חידושים) שלא בערך.

והמענה לזה — הבהיר משיח (בדבריו להבעש"ט אודות לימוד תורתו, תורת החסידות) בדיוק הלשון "יפוצו מעינותיך חוצה", "מעינותיך" דייקא, כדלקמן.

ז. ביאור החילוק שבין מעין למקוה:

מי מקוה הם נפרדים ממקורם [הן במקוה של מי גשמים, שמי המקוה אינם כמו שהיו במקורם בהעבים שבשמים²⁶, ועאכו"כ במקוה שנעשה מקרח או שלג], משא"כ מי מעין הם מחוברים למקורם (ומי מעין שהפסיקום אין להם דין מעין²⁷).

ומהחילוקים שביניהם לדינא²⁸ — (א) שהמקוה אינו מטהר אלא במ' סאה, והמעין מטהר בכל שהוא (בכלים דוקא, ולכמה דעות גם באדם²⁹), (ב) המקוה אינו מטהר אלא באשבורן, והמעין מטהר בזוחלין (והקס"ד לתוס'³⁰ שמטהר דוקא בזוחלין, אף שהמסקנא היא שמטהר גם בזוחלין).

ח. וביאור הענין ברוחניות:

ובהקדמה — שכללות הענין דמי מקוה שנפרדים ממקורם אינו שייך לכאורה ברוחניות, בנוגע לאלקות, כיון שהקב"ה הוא המקור דכל הענינים כולם, "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"³¹, ולא שייך ליפרד ממנו ח"ו.

אמנם, אף שהאמת היא שלא שייך פירוד מאלקות, מ"מ, כדי שיוכל להיות ענין הבחירה (כמ"ש³² "ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו' ובחרת בחיים"), נתן הקב"ה מקום לטעות שישנם שתי רשויות³³, אשר, ענין זה גופא הוא בכח הא"ס, כפי שמבאר רבינו הזקן בשער

26 ולהעיר, שהטבילה בשמים היא באופן אחר לגמרי — "בנורא טביל" (סנהדרין לט, סע"א).

27 כך היא הכרעת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" (שו"ת יו"ד סימן קסד ס"ב. וראה ג"כ צ"צ שער המילואים ח"ג למקואות פ"ה מ"ו), וכדעת תוד"ה שמא בכורות (נה, ב), פיה"מ להרמב"ם, הראב"ד והרשב"א, הריב"ש (הובא בד"מ), פרישה ועוד "וכפשט המשנה והפוסקים" (ש"ך ליו"ד סר"א סק"ל).

וראה לעיל ע' 98 הערה 5.
28 רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח. טושופ"ע יו"ד ר"ס רא.

29 רמב"ם שם (ראה טור שם. כסף משנה שם).
30 בכורות שם.
31 ואתחנן ד, ו.
32 נצבים ל, טריט.
33 ראה ב"ר פ"ח, ח ובפרש"י ומת"כ שם.

היחוד והאמונה³⁴ ש"הן הן גבורותיו של הקב"ה אשר כל יכול לצמצם החיות והרוחניות הנשפע מרוח פיו ולהסתירו כו", עד שנראה כאילו הוא נפרד מאלקות.

וע"פ הקדמה זו יש לבאר תוכן הענין דמי מקוה ומי מעין בנוגע לטבילה בתורה שנמשלה למים³⁵, "מי הדעת"³⁶ — שגם בלימוד התורה שייך הענין דמי מקוה שנפרדים ממקורם, מצד החסרון שבהרגש האדם הלומד, ולכן צריך להשתדל שלימוד התורה יהי באופן של מי מעין שמחוברים למקורם.

ט. וביאור הענין:

איתא בגמרא³⁷ "מאי דכתיב³⁸ מי האיש החכם ויבן את זאת .. על מה אבדה הארץ .. על עזבם את תורתו וגו' .. שלא ברכו בתורה תחילה", ומפרש הר"ן³⁹ ש"ודאי עוסקין היו בתורה תמיד .. (אלא) שלא היו מברכין בתורה תחלה, כלומר שלא היתה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי", שלא היו עוסקים בה לשמה, ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה".

והענין בזה⁴⁰ — שלימוד התורה צריך להיות באופן שניכר שהתורה היא תורת ה', שלכן מקדימים לברך ברכת התורה, "ברוך אתה ה' נותן התורה", שעיי"ז נעשה החיבור עם נותן התורה, ולא עוד אלא שמדייקים "נותן התורה" לשון הוה⁴¹, כמו במתן-תורה, ועד שאמרו חז"ל⁴² "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'", דאף שבמתן-תורה היו בני ישראל בדרגא נעלית עד שהיתה אצלם מעין נבואת משה⁴³, משא"כ עתה כו', מ"מ, גם היום ישנו הענין דמתן-תורה, "נותן התורה" לשון הוה, ולכן צ"ל לימוד התורה באימה וביראה כו' כמו בשעת מתן-תורה⁴⁴.

ונמצא, שלימוד התורה בהקדמת ברכת התורה, תורה לשמה,

(40) ראה לקו"ש חט"ו ע' 3. ועוד.
 (41) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. ובכ"מ.
 (42) ברכות כב, א. וש"נ.
 (43) ראה מכילתא יתרו יט, יא. דבר"ר פ"ז, ח. תניא רפל"ד. אוה"ת ר"פ ראה. ועוד. וראה גם בספרים שנסמנו באג"ק ח"ב ע' שסו.
 (44) ראה תו"א יתרו סז, ב ואילך.

(34) פ"ד (עט, ב).
 (35) ראה תענית ז, א. ב"ק יז, א. וש"נ.
 רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ט.
 (36) רמב"ם הל' מקואות בסופן.
 (37) נדרים פא, א (ושם: שאין מברכין).
 ב"מ פה, ריש ע"ב.
 (38) ירמ' ט, יא-יב.
 (39) נדרים שם.

שנרגש החיבור עם נותן התורה — הוא בדוגמת מי מעין, מים חיים שמחוברים למקורם, ובלשון חז"ל⁴⁵ "זכה (ללמוד לשמה) נעשית לו סם חיים", מצד החיבור עם הקב"ה (נותן התורה), מקור החיים, כמ"ש⁴⁶ "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים גו"; משא"כ כשלומד תורה ושוכח על נותן התורה, תורה שלא לשמה, שעז"נ⁴⁵ "לא זכה כו" — ה"ז בדוגמת מי מקוה, מים, אבל לא מים חיים שמחוברים למקורם, כיון שאצלו ה"ז באופן של פירוד כו'.

ובענין זה מודגש החילוק שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות:

בנגלה דתורה — יכול להיות הלימוד באופן ששוכח על נותן התורה, בדוגמת מי מקוה שנפרדים ממקורם; משא"כ בלימוד תורת החסידות — כיון שנושא הלימוד הוא בעניני אלקות, ידיעת סדר השתלשלות וכו', ישנה בדרך ממילא ההתקשרות עם הקב"ה, נותן התורה, בדוגמת מי מעין שמחוברים תמיד למקורם.

י. עפ"ז יש לבאר גם פרטי הדינים דמקוה ומעין (מ' סאה או כל שהוא, אשכורן או זוחלין) — בנוגע ללימוד התורה:

מקוה (נגלה דתורה) אינו מטהר אלא במ' סאה, שכל גופו עולה בהם⁴⁷ — שיש צורך בלימוד התורה בריבוי מופלג, "ספי לי' כתורא"⁴⁸, עד שנעשה מכוסה בתורה, היינו, שמציאותו הגשמית והחומרית מתבטלת בתורה ("ער ווערט אַזוי פיל פאַרגאַסן מיט תורה ביז אַז זיין גשמיות און חומריות ווערט נתבטל אין דעם"), ולולי זאת, יכול להיות באופן ש"נעשית לו סם כו".

אבל מעין (תורת החסידות) מטהר בכל שהוא — כי, הפעולה דתורת החסידות היא אפילו בלימוד של שעה אחת [ע"ד מארז"ל⁴⁹ "יש קונה עולמו בשעה אחת", "מיט איין קער"ס⁵⁰], שיש בזה לבטל כל מציאותו (כולל גם הענינים הטפלים שלו, ע"ד מ"ש⁵¹ "ורחץ את בשרו", "את הטפל לבשרו"⁵²) במי תורת החסידות (מעין)⁵³, כפי שרואים במוחש

45 (יומא עב, ב (ובפרש"י)).
 46 (ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"ג
 ספ"ד.
 47 עירובין ד, ב. ועוד. רמב"ם הל'
 מקוואות רפ"ד.
 48 (כתובות נ, א. וש"נ.
 49 (ע"ז יו"ד, סע"ב. וש"נ).
 50 (ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, ד.
 סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ח"ג ע' קד.
 51 מצורע יד, ט.
 52 סוכה ו, סע"א. ב"ק פב, סע"א.
 53 (ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב
 ע' תז (נעתק ב"היום יום" כו ניסן).

שע"י לימוד החסידות משתנים כל ההשקפות, ועד שמתהפך לגמרי מן הקצה אל הקצה.

וגם להדעה שמעין מטהר בכל שהוא רק כלים, משא"כ טהרת אדם היא רק במים שכל גופו עולה בהם, הרי, כאשר מי המעין מתערבים במקוה מים שכל גופו עולה בהם, מעלים את מי המקוה להיות כמו מי מעין שמטהרים בזוחלין⁵⁴:

זחילה (זוחלין) — מורה על החיות, מים חיים, דכל חי מתנענע, משא"כ העדר הזחילה (אשבורן) מורה על החסרון בהמים שאינם מים חיים [ולכן יש סברא בתוס' שמעיין מטהר בזוחלין דוקא], וכשמשיכים המעין לתוך המקוה, נעשים גם מי המקוה מים חיים.

וענינו בתורה — שלימוד החסידות (מעין, שמחובר למקורו) פועל גם בלימוד הנגלה (מקוה), שגם בלימוד הנגלה יהי נרגש החיבור עם נתן התורה, תורה לשמה, "זכה נעשית לו סם חיים".

יא. וענין זה (הפעולה דלימוד החסידות בלימוד הנגלה, בדוגמת פעולת המעין במקוה) מרומז (ככל הענינים) גם בנגלה דתורה:

על הפסוק⁵⁵ "והי' אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו", איתא בגמרא⁵⁶ "אמונת זה סדר זרעים, עתיך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נזיקין, חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות" — כל ששה סדרי משנה, נגלה דתורה. ומסיימת הגמרא: "ואפילו הכי יראת ה' היא אוצרו", ובהמשך הענין: "אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלי, הלך והעלה לו, א"ל עירבת לי בהן קב חומטין כו'" (ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מלהתליע⁵⁷) — שהשמירה דכל ששה סדרי משנה (נגלה דתורה) שלימודן יהי' כדבעי (תורה לשמה), היא, "יראת ה' היא אוצרו", שנעשית ע"י לימוד פנימיות התורה⁵⁸, ובפרט תורת החסידות, כפס"ד הרמב"ם⁵⁹ "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם וכו'", התבוננות בגדולת ה', שזהו התוכן דלימוד החסידות.

כלומר: הפעולה דלימוד החסידות בלימוד הנגלה היא בדוגמת פעולת עירוב קב חומטין בכור חיטין שע"ז נשמרים החיטין. ובסגנון

54) ראה רמב"ם הלי' מקוואות פ"ט ה"ט, ובכ"מ שם. טוש"ע יו"ד ס"א ס"י, ובנ"כ שם.
 55) ראה לקו"ת ויקרא ו, א.
 56) שבת לא, א.
 57) פרש"י שם.
 58) ראה לקו"ת ויקרא ו, א.
 59) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

55) ישע"י לג, ו.

דלעיל — בדוגמת עירוב מי מעין במי מקוה, שע"ז נעשים מי המקוה מים חיים.

ויש להוסיף, שפעולת לימוד החסידות בלימוד הנגלה צריכה להיות באופן שנעשים מציאות אחת ממש — לא רק כמו תערוכת יבש ביבש (כמו קב חומטין בכור חיטין), אלא גם כמו תערוכת לח בלח (כמו מי מעין במי מקוה), שהעירוב הוא באופן שנעשים דבר אחד (כמובן מחילוקי הדינים שבין תערוכת יבש ביבש לתערוכת לח בלח⁶⁰).

יב. המורם מכל האמור לעיל:

אין מקום לטענה שחבל לאבד זמן על לימוד החסידות כשיכולים בשעה זו "אויפטאָן" בלימוד הנגלה באין ערוך — כיון שלימוד החסידות הוא כמו מעין שמטהר בכל שהוא, כך, שע"י לימוד החסידות פועלים רבות גם בנוגע ללימוד הנגלה שיהי' באופן דתורה לשמה, "סם חיים". ולא עוד אלא שע"י לימוד החסידות ניתוסף חשק, וע"ז גם הבנה והשגה בלימוד הנגלה, שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה⁶¹ גם בלימוד הנגלה.

וכמרומו במאמר חז"ל⁶² "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ, שנאמר⁶³ כי אם בתורת ה' חפצו": כדי לבוא למעמד ומצב שיהי' "לבו חפץ" בתורת ה', צריך להיות אצלו אהבת ה' — ע"י לימוד החסידות (כמובא לעיל פס"ד הרמב"ם⁶⁴ "היאך היא הדרך לאהבתו כו"), וכשהי' לבו חפץ בתורה, אזי יצליח שלא בערך בלימוד והבנת התורה.

* * *

יג. בהדיוק ד"מענינותיך", מעין דוקא שמחובר למקורו — מודגש גם החיבור להמקור דתורת החסידות, נשיאי החסידות, החל מהבעש"ט ואדמו"ר הזקן, ואנו אין לנו אלא הנשיא שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר. — ישנם כאלה שעושים חקירה ושקו"ט, בקל וחומר ובגזירה שוה וכו', אודות מעלתם של רבותינו נשיאינו, מי גדול ממי וכו'. והמענה לזה — לכל לראש — שאין זה נוגע אלינו, כיון שאנו אין לנו אלא הנשיא שבדורנו.

תרפ"ד ס"ע צד ואילך. סה"ש תש"ד ע' 93.

61) לשון אדה"ז בתו"א בראשית א, ב.

62) ע"ז יט, א.

63) תהלים א, ב.

60) ראה טושו"ע יו"ד סק"ט, ובנ"כ שם.

שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ז סי"ד ואילך. אנציק'

תלמודית ערך יבש ביבש, לח בלח (כרך כא

ס"ע תרלו ואילך). וש"נ. וראה גם סה"מ

דוגמא לדבר בנגלה דתורה — הקדימה דכיבוד אביו לכיבוד זקנו⁶⁴:
 בכיבוד אב ואם, האב קודם לאם מפני שהוא ואמו חייבים בכבוד
 אביו⁶⁵. ובכיבוד אביו ורבו, הרב קודם את האב מפני שהוא ואביו
 חייבין בכבוד רבו⁶⁶. ולכאורה, עפ"ז הי' צ"ל כן גם בנוגע לאביו וזקנו,
 שזקנו קודם לאביו, כיון שהוא ואביו חייבים בכבוד זקנו?
 וההסברה בזה:

מצות כיבוד אב, עם היות שקיומה צ"ל מצד ציווי הקב"ה ולא
 מצד הטעם, ה"ה מצוה שיש בה טעם — משום שאביו הביאו לעולם.
 ולכן, "אבידת אביו ואבידת רבו, של רבו קודמת, שאביו הביאו
 לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא"⁶⁷ — דכיון
 שהטעם דכיבוד אביו הוא משום שהביאו לעולם, הרי רבו שמביאו
 לחיי העולם הבא קודם לאביו שהביאו רק לעולם הזה.
 אבל בנוגע לאביו ואביו — מובן בפשטות שאביו שהביאו
 לעולם קודם לאביו ששייכותו אליו אינה אלא באופן של סיבה
 בלבד⁶⁸.

ודוגמתו בנדוד — שאנו אין לנו אלא נשיא דורנו, ששייכותנו
 אליו היא באופן ישיר, כמו אביו ורבו שמביאו כו', ואילו השייכות
 לרביים שלפניו היא באופן של סיבה, כמו אבי אביו כו'.

ועוד ועיקר — שלאמיתו של דבר אין חילוק בין הרביים⁶⁹:
 לכל רבי יש ענין מיוחד שלו, וביחד עם זה, ה"ה גם "ממלא
 מקום אבותיו"⁷⁰, היינו, שממלא את כל המקום (כל פרטי הענינים) של
 אבותיו ללא חסרון כלל (שהרי אם יש חסרון בפרט אחד, אינו "ממלא
 מקום" ביחס לפרט זה).

— מצינו אמנם בגמרא⁷⁰ שיתכן ש"אינו ממלא מקום אבותיו
 בחכמה" כי אם "בידאת חטא", אבל, אין זה שייך בנוגע לרבותינו
 נשיאינו, כי, כל רבי הוא גם מלך (יראה) וגם רב (חכמה), כמו
 משיח⁷¹, ובמילא, ה"ה "ממלא מקום אבותיו" בכל הענינים.

68 ראה שו"ת מנחת אלעזר ח"ג סל"ג.
 69 ראה גם שיחת ש"פ ויצא ס"ט (לעיל ע' 106).
 70 כתובות קג, ב. רמב"ם הל' מלכים
 פ"א ה"ז. וראה הל' כלי המקדש פ"ד ה"כ.
 71 ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך
 פ"ג.

64 רמ"א יו"ד סר"מ סכ"ד.
 65 קידושין לא, א. רמב"ם הל' ממרים
 פ"ו הי"ד. טוש"ע יו"ד שם ס"ד ובש"ך שם.
 66 כריתות כח, סע"א (במשנה).
 67 ב"מ לג, א (במשנה). רמב"ם הל'
 ת"ת רפ"ה. טור יו"ד ר"ס רמב. שו"ע חו"מ
 סרס"ד ס"ב ובסמ"ע שם.

ואדרבה: נוסף לכך שכל רבי הוא "ממלא מקום אבותיו" בכל הענינים — ניתוסף אצלו עוד ענין שלפנ"ז לא הי' בגלוי (ויתכן שלפנ"ז לא הי' בכלל, אבל, לנו נוגע רק שלפנ"ז לא הי' בגלוי).

ולכן, אנו אין לנו אלא הנשיא שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שלהיותו "ממלא מקום אבותיו" ה"ה כולל את כל הרביים, ולא עוד אלא שעל ידו ניתוסף עוד ענין שלא נתגלה עד לדורנו זה — קרוב לביאת המשיח — "יפוצו מעינותיך חוצה" באופן שלא הי' כמותו בכל הדורות שלפנ"ז!

ושני טעמים להוספה המיוחדת בהפצת המעיינות חוצה בדורנו זה⁷²: (א) בגלל התגברות החושך ביותר יש צורך באור גדול ביותר להאיר את החושך, (ב) בגלל שכבר מתנוצץ אור המשיח.

ומזה מובן גדול ההכרח בהתקשרות והחיבור עם המעיין — המקור דתורת החסידות — כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבכח זה נעשית ההפצה גם ב"חוצה", היינו, שלא זו בלבד שלא מתפעלים מה"חוצה", אלא אדרבה, שהמעיינות באים באופן של הפצה גם ב"חוצה", כיון שהמעייין אין לו הגבלות כלל, ומטהר אפילו זב ומצורע²⁸. ועוד והוא העיקר, שפעולה זו (הפצת המעיינות חוצה) נעשית ההכנה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

יד. ובענין זה (ההתקשרות אל הרבי) צריך לנצל את הזמן עד לה"יאצרייט" — כל י"ב (ובפרט י"א) החדשים שבהם נמצאת הנשמה גם למטה (כמבואר גם בנגלה דתורה⁷³) — שבזמן זה יכולים "אריינכאפן" שלא בערך לגבי הזמן שלאח"ז.

ולכל לראש — "אריינכאפן" בנוגע לענין ההתקשרות:

אמרו חז"ל⁷⁴ "שכר מצוה מצוה", היינו, שהשכר מצוה הכי גדול הוא המצוה עצמה⁷⁵, החיבור וההתקשרות (מצוה מלשון צוותא חיבור⁷⁶) עם הקב"ה, אשר, אע"פ ש"אין ערוך לך .. בעולם הזה ואין זולתך .. לחיי העולם הבא, אפס בלתיך .. לימות המשיח ואין דומה לך .. לתחיית המתים" [וכפי שמאריך כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך דראש השנה⁷⁷

76) לקר"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

77) תרצ"ד — שיצא-לאור בשנה זו, ובו

המאמר ד"ה אין ערוך לך שנדפס בקונטרס

י"ט כסלו שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 137

ואילך. וראה שם ע' 107 ואילך).

72) ראה לקו"ש ח"ל ע' 172. וש"נ.

73) שבת קנב, סע"ב ואילך.

74) אבות פ"ד מ"ב. וראה "היום יום" ח'

חשון. כה אייר.

75) ראה תניא פל"ט (נב, ב).

כביאור ד' ענינים אלן], מ"מ, בחסדו הגדול ירד על הר סיני ונתן לבנ"י המצוות שעל ידם יהיו בצוותא וחיבור עם מצוה המצוות — ה"ז שכר הכי נעלה.

וכמו כן בנדו"ד — שהענין הכי נעלה שיכולים "אַרְיִינְכָאֶפֶן" עד היאַרְצִיִּיט, הוא, ההתקשרות אל הרבי, שנעשית ע"י לימוד תורתו והליכה באורחותיו.

טו. ובהתאם לכך — הנני להציע כמה דברים שיעשה כל אחד עד היאַרְצִיִּיט⁷⁸:

בנוגע ללימוד משניות — יקבל כל אחד על עצמו ללמוד ולסיים עד היאַרְצִיִּיט חמשה פרקי משניות, שכן, משנה אותיות נשמה⁷⁹, וחמשה פרקים במשנה הם כנגד חמשה השמות שנקראו להנשמה, נפש רוח נשמה חי' יחידה⁸⁰.

— בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאַרְצִיִּיט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאַרְיִז⁸¹, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה⁸².

וע"י לימוד חמשה פרקי המשניות יתוסף בחיזוק ההתקשרות עם הרבי — לא רק נפש עם נפש (שזה נעשה ע"י לימוד פרק אחד), ולא רק רוח עם רוח (ע"י שני פרקים), ולא רק נשמה עם נשמה (ע"י שלשה פרקים), ולא רק חי' עם חי' (ע"י ארבעה פרקים), אלא גם יחידה ... (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק בבכי ואח"כ סיים) עם יחידה (ע"י חמשה פרקים),

ויתירה מזה — שע"י יחידה, עם היותה רק שם לעצם הנשמה, מ"מ, כיון שנקראת "יחידה" ע"ש שמיוחדת עם בחי' יחידה⁸³, נעשה על ידה גם ההתקשרות והדביקות דהעצם בהעצם!

[לאחר שחילקו המשניות — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שכיון

(80) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו.

(81) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שצו

(מב' ניסן תרח"צ, פאַרְיִז).

(82) ראה סה"מ תש"ח ע' 146 ובהערה 11

שם.

(83) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56 ואילך.

וש"נ.

(78) ראה גם מכתב ט' טבת שנה זו (אג"ק

ח"ד ע' קח).

(79) שער המצוות וטעהמ"צ להאריו"ל פ'

ואתחנן. פע"ח שער הנהגת הלימוד. הון עשיר

בהקדמה על המשניות. באה"ט או"ח ס"א

סק"ו.

שכבר חילקו המשניות פעם אחת, יוסיפו ויחלקו עוה"פ מחר לאלה שעדיין לא השתתפו בהחלוקה, וסיים:]

והעיקר — שילמדו המשניות, בעל־פה או בפנים, עם ריבוי מפרשים או מעט מפרשים וכו', ויסיימו עד היארצייט, ושלא יצטרכו לעורר ולהזכיר על זה, שהרי בודאי כולם קיבלו זאת על עצמם מתוך חביבות (ע"ד מארוז"ל⁸⁴ בנוגע למצות מילה — "מצוה שקיבלו עליהם בשמחה"⁸⁵).

טז. והצעה נוספת — בנוגע ללימוד תורתו:

א' שאל במכתב אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר כיצד תהי' ההתקשרות שלו אליו מאחר שאינו מכירו פנים,

— השואל לא ראה את הרבי, והי' נדמה לו שגם הרבי לא ראה אותו... —

והשיב לו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁶ שההתקשרות היא ע"י לימוד תורתו ושמירת התקנות וכו'. — הרבי לא אמר לו שיתקשר אליו ע"י עיני מופתים, או ע"י נסיעה אליו, אלא ע"י לימוד תורתו כו'.

ובהתאם⁸⁷ לכך הנני להציע שלקראת היארצייט ישנן כל אחד המאמר (כולו או חלקו) שנתן כ"ק מו"ח אדמו"ר ליום הסתלקותו⁸⁸, ומזמן לזמן, כשנמצא במבוכה, או שישנם אצלו ספקות, או במצב ש"פגע בך מנוול זה"⁸⁹ — יחזור במחשבתו מאמר זה.

— בהשיחה די"ט כסלו⁹⁰ סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשנת תר"ף, שנת הפרידה, שבה נפרד מאביו כ"ק אדנ"ע, הרבה כ"ק אדנ"ע לדבר עמו אודות המאמר ד"ה והדרת פני זקן שבלקוטי תורה (סוף פרשת קדושים)⁹¹. במאמר זה מבאר גודל המעלה שדברי תורה חקוקים

88 ד"ה באתי לגני השי"ת (סה"מ תשי"א ע' 111 ואילך).

89 סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

90 דשנת תש"ז (ס"ו) — שי"ל בקונטרס י"ט כסלו שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 149. ולאח"ז בסה"ש תש"ז ע' 93).

91 בשיחה הנ"ל ממשך, שמאמר זה אמרו רבינו הזקן תיכף לאחרי הסתלקות המגיד, ושהצ"צ ואדנ"ע אמרוהו קודם הסתלקותם (המו"ל 2).

84 שבת קל, א.

85 ולהעיר מהמשך הסוגיא שם ע"ד התוקף שבקיום מצות מילה — מהמצוות "שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות".

86 אג"ק שלו ח"ה ע' צד. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כד סיון).

87 מכאן ועד סוף הסעיף — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ב ע' 4-513. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

במוחו, שאז, גם בשעה שאינו עוסק בתורה, הקב"ה שוכן עד בקרבו (ולכן צריך לעמוד מפני ת"ח⁹² גם בשעה שאינו עוסק בתורה, מפני שדברי תורה חקוקים במוחו).

ועד"ז בעניננו: השינון והבקיאות בהמאמר — מלבד התועלת להתקשרות בעת חזרת המאמר, הרי, גם בשאר הזמנים יהי' מוחו ממולא בתורתו של הרבי, שבתורה זו מסר הרבי את עצמו ("דער רבי האָט זיך אָפגעגעבן") לחסידים, ובמילא, נמצא הוא בהתקשרות תמידית עם הרבי, וכלשון הלקו"ת: "בלי שום הפסק ופירוד לעולם אפילו רגע אחד".

ובענין זה לא נוגע כ"כ הכמות, שינון כל המאמר, או (אם מצד איזה סיבה שהיא אינו יכול לשנן כולו) מחצית המאמר; בעיקר נוגע האיכות — שיהיו חקוקים במוחו, אותיות החקיקה⁹³, מים חיים, וזחלין, מי מעין, שמחוברים עם המקור, עצם הנפש...

יז. והצעה שלישית — שבכל יום ויום עד להיאָרצייט יוסיף כל אחד בנתינת הצדקה.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם בשם אביו כ"ק אדנ"ע⁹⁴, שכללות הענין דאמירת קדיש אחרי הרביים הוא לא (כ"כ) בתור סגולה עבורם, אלא (בעיקר) עבור אלה שאומרים הקדיש. ועד"ז בנדו"ד, שנתינת הצדקה היא לא בתור סגולה עבור הרבי, אלא עבור נותני הצדקה, שע"ז יתוסף בההתקשרות שלהם.

נתינת הצדקה צריכה להיות מתוך כוונה לקיים מצוה של הקב"ה, אבל, ביחד עם זה, בודאי שפעולה זו תועיל גם לחיזוק ההתקשרות.

יח. וההתחלה בזה — בקבלת החלטה טובה עתה בנוגע לכל ג' הענינים הנ"ל,

לימוד משניות — קו התורה, לימוד המאמר — שבתורה גופא ה"ז שייך לקו העבודה, ונתינת הצדקה — גמילות חסדים, שהם ג' העמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים⁹⁵,

ו"ה' יראה ללבב"⁹⁶, שכל אחד מקבל על עצמו בלבב שלם ובנפש חפצה לקיים כל הענינים הנ"ל.

94 ראה שיחת כ"ף כסלו תרצ"ג סי' (לקו"ד ח"א מ, א ואילך).
95 אבות פ"א מ"ב.
96 שמואל"א טז, ז.

92 קידושין לב, ב. רמב"ם הלי' ת"ת רפ"ו. טושו"ע יו"ד ר"ס רמד.
93 כמשנ"ת בדא"ח בדרושי פרשת בחוקתי (לקו"ת ר"פ בחוקתי. ובכ"מ).

ומעלה יתירה בקבלת החלטה טובה בכהנ"ל בי"ט כסלו, ראש השנה לחסידות — שעיי"ז ניתוסף בברכת כתיבה וחימה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות⁹⁷, ולכל לראש בנוגע לענין ההתקשרות, על כל השנה כולה.

יט. ועיי"ז שמנצלים את הזמן באופן האמור עד היאָרצייט — נפעל גם בנוגע להמעמד ומצב שלאחרי היאָרצייט:

אע"פ שביום היאָרצייט עולה הנשמה למעלה בעילוי שבאיך-ערוך⁹⁸, הרי, על פי דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹⁹ (אודות אביו כ"ק אדנ"ע) שרועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם, מובן, שעלייתו של הרבי למעלה (ביום היאָרצייט) היא באופן שלוקח עמו את החסידים והמקושרים שלו, שבהיותם נשמות בגופים יתעלו עמו בכל העליות שלו. וכדי שנשמות בגופים יוכלו להתעלות בכל עליות אלו יש צורך בעשיית כלי — ע"י ההוספה בג' הענינים הנ"ל, ג' העמודים שעליהם העולם עומד.

והעיקר — שבמהרה בימינו יבוא הרבי בעצמו, נשמה בגוף, ויוציא אותנו מן הגלות, גלות גשמי וגלות רוחני, אל הגאולה.

וגם זה נעשה ע"י ההוספה בג' ענינים הנ"ל: לימוד המשניות — כמארז"ל¹⁰⁰ "אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות"; לימוד המאמר, תורת החסידות — שזוהי ההכנה לביאת המשיח¹⁰¹; ונתינת הצדקה — "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"¹⁰¹.

וע"פ דברי המשיח לר' יהושע בן לוי (במענה לשאלתו "לאימת אתי מר") שיבוא "היום", "היום אם בקולו תשמעו"¹⁰² — הרי בכל יום ויום יכולים וצריכים לקוות שהיום יבוא הרבי ויוציא אותנו מן הגלות אל הגאולה, במהרה בימינו אמן.

* * *

כ. בהמשך לחלוקת המשניות (כנ"ל סט"ו) — הרי ע"פ מנהג ישראל בכגון-דא, יש לבאר ענין מסויים בהתחלת המשניות (ובסיומן¹⁰³), במשנה הראשונה דמסכת ברכות.

101) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.
102) תהלים צה, ז. סנהדרין צח, סע"א.
103) בנוגע לסיום המשניות — ראה לקמן סכ"ג ואילך.

97) ראה "היום יום" בסופו.
98) ראה לקו"ש ח"ד ע' 34 ואילך. ועוד.
99) אג"ק שלו ח"א ע' קמא.
100) ויק"ר פ"ז, ג.

ולהעיר, שבמשנה זו מרומזים כל ששה סדרי משנה: זרעים — נוסף לכך שמסכת ברכות היא הפתיחה דסדר זרעים, ה"ז מרומז גם בענין התרומה ("כהנים נכנסים לאכול בתרומתן"), מועד — מרומז בזמן דקריאת שמע ("מאימתי קורין את שמע כו"), נשים — מרומז ב"בית המשתה" ("מעשה ובאו בניו מבית המשתה"), נזיקין — מרומז ב"להרחיק אדם מן העבירה", קדשים — מרומז ב"הקטר חלבים ואברים", וטהרות — מרומז בכניסת הכהנים לאכול בתרומתן, לאחר שנטהרו ע"י הטבילה, והעריב שמשן.

[הביאור בדברי המשנה "הקטר חלבים ואברים מצותן עד שיעלה עמוד השחר, אם כן למה אמרו חכמים עד חצות וכו'", וההוראה בעבודת האדם — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 948 ואילך¹⁰⁴].

* * *

כא. בהמשך להאמור לעיל שהעצה להתקשרות היא ע"י לימוד תורתו והליכה באורחותיו — הרי, מהענינים העיקריים באורחותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הוא, ההשתדלות בטובתו של הזולת.

הסדר של הרבי הי' להשתדל לעשות טובה לכל יהודי הן ברוחניות והן בגשמיות. — הרבי לא הי' מקדים לעשות חקירה ודרישה אודות מצבו הרוחני, אלא לכל לראש הי' עושה לו טובה בגשמיות, למלא חסרונו בדבר שביקש ממנו, או בדבר שחסרונו הי' ידוע לרבי בעצמו, ואח"כ הי' משתדל להשפיע עליו ברוחניות.

השתדלותו של הרבי בטובתו של הזולת היתה עד כדי מסירת נפש, כולל גם מסירת הרצון (כי נפש פירושה רצון¹⁰⁵) — להניח שאר עניני קדושה שלו בשביל לעשות טובה ליהודי.

הייתי נולד אז, הייתי גם אני בין ה"ראשונים", ולכל הפחות בין "גדולי האחרונים", ובמילא, יכולני גם עתה לחלוק על דבריהם, שהרי אינני צריך לסבול בגלל המלאך הממונה על אוצר הנשמות ש"התעצל" והוריד את נשמתו באיחור של כמה מאות שנים!...

(105) ראה ירמי' טו, א ובפרש"י (וראה שיחת ש"פ לך לך הערה 35 (לעיל ע' 72). וש"נ).

104) בענין הקטרת החלבים, להקריב התענוג (חלב) שיש לו מהחידושים שמחדש בתורה, ופשיטא, שלילת חידוש שאינו מתאים לדברי הראשונים והאחרונים שנתקבלו בתפוצות ישראל (לקו"ש שם ע' 951) — הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד הצחות: ראשישיבה א' שלא הי' חושש לומר חידוש שאינו מתאים לדברי הראשונים והאחרונים, אמר לי פעם: אינני אשם בכך שנוולתי באיחור של כמה מאות שנים! אילו

ולהעיר מפתגם הצי"צ אודות רבינו הזקן¹⁰⁶ — בעל השמחה — שכל עניני המס"נ שלו הם כלא לגבי המס"נ לנתק את עצמו ("אֶפְרַיִם זִיךְ") מהדביקות ד"ועמך לא חפצתי"¹⁰⁷, ולהתמסר לעשיית טובה ליהודי (ולא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות)!

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹⁰⁸ שפעם בשמיני עצרת צוה אביו (כ"ק אדנ"ע) לקרוא לחסידים להתוועד עמהם, באמרו, שאע"פ ששמע"צ הוא זמן נעלה ביותר בדוגמת ראש השנה, מ"מ, צריכים מס"נ עבור טובת החסידים. — ולכאורה, למה צוה לקרוא להחסידים בשמיני עצרת (שהוא כמו ראש השנה) דוקא, ולא קרא להם בשמחת תורה או באסרו-חג? אלא, משום שעשיית חשבונות וקביעת זמן לנוחיותו ה"ז שייך להנהגה ע"פ שכל, משא"כ בהנהגה של מס"נ לא שייך לעשות חשבון ש"ימסור נפשו" רק ... בזמן היותר נוח לו — שהרי זה היפך תנועת המס"נ שיוצא ממציאיתו לגמרי.

ובנוגע לפועל: כל אלה שרוצים להתקשר אל הרבי, צריכים ללכת באורחותיו ולהתעסק בהשפעה על הזולת, ולדוגמא (בלשון הכתוב¹⁰⁹) "כי תראה ערום" — ללא ציצית ותפילין — "וכסיתו", וכיו"ב.

כב. ובהתאם לכך היתה ההצעה¹¹⁰ שלקראת י"ט כסלו ישתדל כל אחד לפעול על מנין יהודים במחשבה דיבור ומעשה: במחשבה — ענין מסויים בנוגע לעבודת התפלה, בדיבור — בנוגע לתלמוד תורה, ובמעשה — בנוגע לקיום המצוות.

ובהקדמה — ש"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"¹¹¹, וכיון ש"על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"⁹⁵, מובן, שהפעולה דקיום נפש אחת מישראל, עולם מלא, היא, ע"י ג' הקוין-עמודים תורה עבודה וגמ"ח: תורה — דיבור, עבודה — תפלה (תפלות במקום קרבנות תקנום¹¹²), עבודה שבלב¹¹³

סה"מ קונטרסים ח"ב שו, סע"ב. לקר"ד ח"ד
תשכט, א (סה"ש תרצ"א ע' 209. וש"ג).

110 שיחת ש"פ בראשית סכ"א (לעיל ע'
65). ש"פ לך לך סי"ז (לעיל ע' 78).

111 סנהדרין לו, א (במשנה). וש"ג.

112 ברכות כו, ב.

113 תענית ב, סע"א. הובא בפרש"י

עה"ת עקב יא, יג.

106 שיחת כ"ף כסלו תרצ"ג סוסי"ז
(לקר"ד ח"א מה, א).

107 תהלים עג, כה. וראה סהמ"צ להצ"צ
שרש מצות התפלה פ"מ (נעתק ב"היום יום"
יח כסלו).

108 ראה תו"מ — רשימת היומן ע'
שג.

109 ישעי' נח, ז. וראה תדבאר פכ"ז.

— מחשבה, וגמ"ח (כללות המצוות¹¹⁴) — מעשה (ולכל הפחות — אחד מג' הקוין).

ומעלה יתירה בהפעולה (לא רק על נפש אחת, אלא גם) על עשרה מישראל — "אכל בי עשרה שכינתא שריא"¹¹⁵.

ובענין זה ניתנה "הנחה" — שבהמנין יכולים לכלול גם קטנים, ע"פ דברי הרא"ש¹¹⁶ שבהשראת השכינה על עשרה מישראל נכללים גם קטנים.

ובנוגע לפועל:

רבים השלימו — ב"ה — עד י"ט כסלו את הפעולה על מנין יהודים, אבל, יש כאלה שלא השלימו המנין, ויש גם כאלה שאפילו לא התחילו הפעולה בזה.

והעצה לזה — ע"פ דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁷ בביאור הלימוד וההוראה מענינו של פסח שני, שאף פעם לא אבוד ("עס איז ניטאָ קיין פאַרפּאַלן"), יכולים תמיד לתקן, אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה, ואפילו "לכם", שהי' זה ברצונו, מ"מ, יכולים לתקן, ולא עוד אלא שעושים מזה יו"ט ("אָ גאַנצער יו"ט מיט אַ גאַנצן שטורעם") כמו פסח ראשון, וכל זה בשביל מיעוט מישראל (שהרי רובו של ציבור אינו נדחה לפסח שני¹¹⁸), ועד ליחיד מישראל, כיון שאצל הקב"ה חשוב ויקר אפילו יהודי אחד.

וזהו המוסר-השכל בנוגע לענינו — שכל מי שעדיין לא השלים המנין שלו, יכול וצריך להשלים את המנין עד להיארציית ביו"ד שבט (וכל המקדים הרי זה משובח), ולידע שזהו"ע שנוגע להתקשרות עם הרבי (ע"י ההליכה באורחותיו) בנפש רוח נשמה חי' ויחידה¹¹⁹.

* * *

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם שהרביים נותנים כל הענינים, וחסידים צריכים לעשות "כלים" כדי שהברכות יומשכו למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזונא רויחי.

ולהוסיף, שענין זה (שהרביים נותנים כל הענינים) מודגש ביותר

(117) סה"ש תש"א ע' 115 (נעתק ב"היום יום" יד אייר).

(118) פסחים סז, א. פ, א.

(119) ראה לעיל סט"ו.

(114) ראה תניא פל"ו.

(115) סנהדרין לט, א.

(116) לברכות מז, ב (פ"ז ס"כ).

אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר — כידוע¹²⁰ שכאשר קיבל את הנשיאות מאביו כ"ק אדנ"ע, ביקש שנשיאותו תהי' בחסד וברחמים, כך, שבודאי נותן כל הענינים בחסד וברחמים, אלא שצריכים לעשות "כלים" כדי שתהי' ההמשכה למטה מעשרה טפחים.

ומהו ה"כלי" להמשכת הברכה — אמרו חז"ל בסוף המשניות: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר¹²¹ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

כד. והענין בזה¹²²:

ברכתו של הקב"ה היא בלי גבול, "עד בלי די"¹²³, וכפי שמצינו שכאשר משה אמר לבנ"י "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים"¹²⁴, "אמרו לו, משה, אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר הבטיח הקב"ה את אברהם אשר אם יוכל איש למנות וגו'¹²⁵, אמר להם זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם"¹²⁶, בלי קצבה.

וכיון שהברכה (של הקב"ה) היא בלי גבול — איך שייך "כלי מחזיק ברכה", הרי "כלי" ענינו הגבלה, ואיך יכול להיות "מחזיק ברכה" שהיא בלי גבול¹²⁷?

והמענה לזה — "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה .. אלא השלום", "ש"שלום" מורה על חיבור שני הפכים¹²⁸ (כמו אש ומים¹²⁹), שעם היותם בסתירה וניגוד זל"ז ובמילא לוחמים זב"ז, מ"מ, מתחברים יחד — בכח האיץ-סוף, שלהיותו כל יכול ונמנע הנמנעות¹³⁰, בכחו וביכלתו לחבר הפכים.

ועפ"ז יש לבאר דברי הגמרא¹³¹ (בתינוך הסתירה דב' הפסוקים

127) ולהעיר גם ממאד"ל (תענית ח, ב. וש"נ) "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העיני".

128) משא"כ חיבור דברים השייכים זל"ז אינו ענין של שלום כיון שמלכתחילה אין ביניהם ניגוד ומלחמה.

129) ראה במדב"ר פי"ב, ח. וש"נ. תניא אגה"ק רסי"ב.

130) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. הובא בס' החקירה להצ"צ לר, ב ואילך. ובכ"מ.

131) חגיגה יג, סע"ב.

120) ראה שיחת שמח"ת תרצ"ג (נעתקה באג"ק ח"ג ע' שנג. וראה תו"מ — רשימת היומן ע' רמב (נעתק ב"היום יום" כ חשון)).

121) תהלים כט, יא.

122) ראה גם מכתב י"ט כסלו; כ"א שבט שנה זו (אג"ק ח"ד ע' פו; ע' קנה): "ואסיים כמה שדובר בהתועדות י"ט כסלו זה כו". "ובהתועדות כאן נתבאר כו" (המו"ב).

123) מלאכי ג, יו"ד.

124) דברים א, יא.

125) לך לך יג, טז.

126) פרש"י עה"פ (נת' בלקו"ש חי"ט ע'

15 ואילך).

בנוגע למספר המלאכים, "אלף אלפים ישמשונה ורבו רבבן גו"¹³², "היש מספר לגדודיו"¹³³ (בתמי"י) "אלף אלפים ישמשוני" מספר גדוד אחד, ולגדודיו אין מספר" — דלכאורה, ישנו כלל ע"פ חכמת החקירה (והובא גם בספרי חסידות¹³⁴) שמדבר מוגבל לא יכול להיות בלי גבול, ומריבוי הכי גדול של חלקים מוגבלים לא יתהווה בלי גבול, וכיון שבכל גדוד ישנו מספר מוגבל של מלאכים, איך יתכן שיהיו המלאכים באופן ד"אין מספר"? — אלא, ענין זה הוא בכח הא"ס, שהוא כל יכול ונמנע הנמנעות.

ומזה מובן גם בנדו"ד — שכיון שהקב"ה הוא כל יכול ונמנע הנמנעות, בכחו וביכלתו לחבר הפכים, להמשיך ברכה בלתי מוגבלת ב"כלי מחזיק ברכה", שהו"ע השלום.

וענין השלום קשור עם תורה ומצוותי דוקא¹³⁵ ("כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם"¹³⁶), שגם בהם מודגש הענין דחיבור הפכים: מחד גיסא, יש בהם מזידה והגבלה — לא מבעי בנוגע למצוות שיש להם שיעור ומדה, ויש מהן שתלויות בזמן ומקום, אלא אפילו בנוגע לתורה שחיוב לימודה בכל זמן ובכל מקום ישנם כמה הגבלות, ולדוגמא: אסור ללמוד תורה במקומות מטונפים¹³⁷, ואסור ללמוד תורה קודם ברכת התורה¹³⁸, וכן "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומן על פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומן בכתב"¹³⁹, וכיו"ב; ולאידך גיסא, הרי הם בלי גבול — כמ"ש "רחבה מצוותך מאד"¹⁴⁰, "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"¹⁴¹.

כה. ובהתאם לכך צריכה להיות גם העבודה למטה באופן של שלום שענינו חיבור הפכים. ולדוגמא:

מחד גיסא — תובעים ענין של מסירת נפש, להניח את השכל על הצד, ולהאמין בנסים ונפלאות כו', ולאידך גיסא — תובעים להתייגע ולהשתדל להבין כל דבר ע"פ שכל דוקא.

137 ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח ספ"ה.

138 ראה שם ר"ס מז.

139 גיטין ס, ב. וש"נ.

140 תהלים קיט, צו. וראה סה"מ תש"י ע' 277.

141 איוב יא, ט. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ה.

132 דניאל ז, יו"ד.

133 איוב כה, ג.

134 סהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות

פ"א. אוה"ת בלק (כרך ה) ע' א'תרסו ואילך.

135 ולכן "אין שלום — אמר ה' —

לרשעים" (ישעי' מח, כב), כיון שענין השלום הוא רק בתומ"צ.

136 רמב"ם הל' חנוכה בסופן.

ועד"ז בנוגע לעבודה שכלב זו תפלה¹⁴³ — שאע"פ שתובעים הנהגה ע"פ שולחן-ערוך, וע"פ שו"ע צריכים לדלג חלקים מסויימים בתפלה בשביל להתפלל בציבור (אם איחר לבוא לביהכ"נ והציבור עומדים באמצע התפלה)¹⁴², מ"מ, אומרים הרביים שאין לעשות כן¹⁴³, כי אם להתפלל כל התפלה על הסדר, והתפלה צריכה להיות בכוונה דוקא (כפס"ד הרמב"ם¹⁴⁴ ש"כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה"), ובהקדמת הענין ד"כובד ראש" ("אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"¹⁴⁵), ובשביל זה כדאי להפסיד תפלה בציבור, ולהפסיד אפילו זמן תפלה¹⁴⁶, כי העיקר שתהי' התפלה עצמה כדבעי.

ועד"ז בנוגע לבעלי עסקים — שמחד גיסא צריכים לפרנס בני ביתם, ועד שאמרו חז"ל¹⁴⁷ "עושה צדקה בכל עת"¹⁴⁸ .. זה הזן בניו, ובנותיו כו", ולאידך גיסא אומרים שצריכים לתת לצדקה ללא שיעור, ועד "כל אשר לו", כמ"ש¹⁴⁹ "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו"¹⁵⁰.

כו. וע"י העבודה באופן של חיבור הפכים, ענין השלום, נעשה "כלי מחזיק ברכה" להמשכת כל הברכות — שנעשים "כלים" לברכותיו של הרבי, שיומשכו בחסד וברחמים, ולמטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזונא רויחי.

ועד שזוכים להברכה העיקרית — הגאולה השלימה, שגם היא מרומזת בענין השלום:

ובהקדמה — שהתחלת המשניות היא במ"ם פתוחה, "מאימתי", וסיום המשניות במ"ם סתומה, "בשלום"¹⁵¹.

והענין בזה — כידוע¹⁵² שמ"ם פתוחה רומז על ענין הגלות, כמ"ש¹⁵³ "חומות ירושלים אשר הן פרוצים" (מ"ם פתוחה בסוף התיבה),

(148) תהלים קן, ג.	(142) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס נב.
(149) איוב ב, ד.	(143) ראה אג"ק ח"א ע' רכט. ח"ז ע' קלט.
(150) ראה לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך. וש"נ.	(144) הלי' תפלה פ"ד הט"ו. וראה לקו"ש
(151) תויו"ט בסוף המשניות.	חכ"ב ע' 118 הערה 36. וש"נ.
(152) ראה ספר הערכים — חב"ד מע' אותיות התורה מ"ם (ב) ס"ז (ס"ע רב ואילך). וש"נ.	(145) ברכות רפ"ה. שו"ע אדה"ז או"ח
(153) נחמ"י ב, יג.	סצ"ג ס"ב.
	(146) ראה גם אג"ק ח"ג ע' קמז. ח"יד ע' תו. ועוד.
	(147) כתובות נ, סע"א.

ומ"ם סתומה רומז על ענין הגאולה, כמ"ש¹⁵⁴ "לסרבה המשרה" (מ"ם סתומה באמצע התיבה, שמורה על שלילת האפשרות ליניקת החיצונים¹⁵²).

וזהו הרמז בהתחלת וסיום המשניות — "מאימתי (במ"ם פתוחה) קורין את שמע בערבית", שקאי על הזמן דחושך הגלות, ועי"ז שגם בחשכת הגלות (ערבית) "קורין את שמע", שהו"ע המס"נ על אחדות הוי", אזי באים לענין ה"שלוס" (במ"ם סתומה), שקאי על הגאולה השלימה.

כז. (אח"כ אמר:)

ינגנו עתה הניגון "ניע זשוריצי כלאפצי", שתוכנו (כמדובר לעיל¹⁵⁵) שאין לדאוג, כי אם, להתקשר אל הרבי, ובמילא יומשכו כל ההשפעות.

(באמצע הניגון הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר:)

כל נברא הוא מוגבל, ואפילו הנפש, כשמתלבשת בגוף ה"ה מוגבלת בהגבלות הגוף. ובענין זה יש מעלה לאחרי ההסתלקות — שכיון שבטלו הגבלות הגוף, אזי ההשפעה היא ללא הגבלות כלל (כמבואר באגה"ק¹⁵⁶).

אלא, שכל זה הוא מצד הרבי, שנמצא עכשיו בכל מקום, ומשפיע ללא הגבלה, אבל מצד הכלים, מצד המקבלים, ישנה הגבלה.

והעצה לזה — לבטל הגבלת הכלי, ואז יכולים לקבל ההשפעה ללא הגבלות.

ובזה גופא — יש אופן של ביטול (הגבלת) הכלי ע"י שעושים בו נקב כמלא רימון¹⁵⁷, אלא, שאז אין זה כלי לקבלה, כיון שכל מה שנותנים בו נשפך ויוצא לחוץ ע"י הנקב. ויש אופן אחר — להשאר הכלי שלם, אלא לקבעו ולחקקו בקרקע¹⁵⁸.

וביאור הענין דקבעו וחקקו בקרקע בעבודה דכל יום¹⁵⁹ — שמיד בהתחלת היום, כשנעשה ברי' חדשה ("חדשים לבקרים גו'¹⁶⁰"), אומר (לפני נט"י) "מודה אני לפניך"¹⁶¹, שהו"ע הביטול והמסירה ונתינה ("ער

154) ישע"י ט, ו.

155) שיחת ש"פ ויצא ס"י (לעיל ע' 106).

156) ביאור לסי' ז"ך.

157) כלים רפ"ז. רמב"ם הל' כלים רפ"ו.

158) ובפרטיות יותר: חקקו ולבסוף קבעו

— לכמה דעות לא מהני לבטלו מתורת כלי, קבעו ולבסוף חקקו — לכו"ע אין עליו

תורת כלי (ראה ב"ב סה, ב ואילך).

159) נתבאר גם הענין דנקב כמלא רימון (וכן הענין דכשפורת הנוד) בעבודה

הרוחנית — חסר הביאור (המו"ל).

160) איכה ג, כג. וראה שו"ע אדה"ז

או"ח רס"ד. שם סמ"ו ס"ו.

161) שו"ע שם ס"א ס"ה (ובמהדור"ב שם

ס"ו).

לייגט זיך אַוועק און גיט זיך אַוועק אינגאַנצן), שעי"ז מתבטלת הגבלת הכלי, ויכולים לקבל השפעה בלי גבול.

וישנה עצה נוספת — לבטל ההגבלות ע"י ענין השמחה, כידוע¹⁶² ששמחה פורצת גדר.

— מצינו גם ש"מלך פורץ גדר"¹⁶³, אבל לא כדאי להמתין שהמלך בעצמו ישבור את ההגבלות, כי, כשהמלך בעצמו שובר אין זה דבר הרצוי¹⁶⁴, ומוטב לבטל ההגבלות לבד, כאמור, ע"י שמחה שפורצת גדר.

ולכן, ינגנו הניגון הנ"ל — שתוכנו הוא ההתקשרות אל הרבי — בשמחה גדולה, מתוך כוונה לבטל כל ההעלמות וההסתרים וכל המדידות וההגבלות, ואז לא תהי' מניעה מצד הכלים, ויוכלו לקבל את ההשפעות של הרבי כפי שהם מצדו, בלי גבול.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ניע זשוריצי כלאַפצי", ועמד מלא קומתו ורקד על מקומו בשמחה גדולה].

* * *

כח. קודם ההפסק עד להתוועדות הבאה ברצוני לבאר עוד ענין — מ"ש רבינו הזקן במכתבו הידוע¹⁶⁵ אודות הגאולה די"ט כסלו (החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו ניתן לנו¹⁸) — "הפליא הוי' והגדיל לעשות בארץ":

[הביאור בזה (שישנה הנהגה דשם הוי' באופן של קטנות — השגחה פרטית שניכרת בהנהגה בדרכי הטבע; הנהגה דשם הוי' באופן של גדלות ("הגדיל") — הנהגה שלמעלה מהטבע, והנהגה דשם הוי' באופן של הפלאה ("הפליא") — הנהגה שבאין ערוך ומובדלת מהנהגת הטבע, וגילוי אור החסידות בי"ט כסלו הוא באופן ד"הפליא הוי' והגדיל", ולאידך, תכלית הכוונה היא שגם הגילוי ד"הפליא הוי' והגדיל" יומשך בארץ דוקא, "לעשות בארץ") — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ס"ע 284 ואילך.

ובהמשך הענין — בנוגע להנהגה דשם הוי' — אמר:

כללות ההנהגה עם בני ישראל היא משם הוי', כתורת רבינו הזקן

(162) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. (165) אג"ק שלו ח"א ס"ע צז ואילך.

(163) פסחים קי, א. וש"נ.

(164) ראה סה"ש תורת שלום ע' 11.

(שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשיחה די"ט כסלו¹⁶⁶): "שמע ישראל, אַ איד דערהערט, אַז הוי' אלקינו .. הוי' איז אלקינו, און אלקינו איז הוי'", ובמילא, כל עניני ההנהגה עם בני"הם משם הוי'.

ובלשון הכתוב¹⁶⁷ "הוי' רועי", היינו, שהחיות שלהם (שזהו"ע המרעה) היא משם הוי', ולכן, "לא אחסר", ולא עוד אלא ש"גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה — הוי' — עמדי"¹⁶⁸, היינו, שגם "בגיא צלמות", במצב ש"גלו לאדום", "דהיינו כשהאדם עושה מעשה אדום"¹⁶⁹, ולא רק הוא אלא גם השכינה כביכול, כמארז"ל¹⁷⁰ "גלו לאדום שכינה עמהם", וכמ"ש¹⁷¹ "השוכן אתם בתוך טומאותם", "כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה כו' שאין לך עלבון גדול מזה"¹⁷² — גם במצב כזה נמצאים תחת הנהגת שם הוי', ובמילא אינם משועבדים לטבע, ואינם צריכים להתפעל מהטבע ("לא אירא").

ובלשון המשנה¹⁷³ — הלכה פסוקה — "כל המקבל עליו עול תורה (עול מלכות שמים) מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ" (עול בשר ודם), כלומר, שלא שייך אצלו עול בשר ודם, ולא עוד אלא שגם כשנמצא במצב שיש עליו עול בשר ודם, עול מלכות ועול דרך ארץ, צריך לידע שלאמיתתו של דבר ה"ה בן חורין שאין עליו שעבוד, אלא שנמצא במצב ובמקום זה כדי למלא שליחותו של הקב"ה, להניח תפילין ליהודי, וכיו"ב.

— בשעה שלקחו את רבינו הזקן למאסר, מצאו פתקא שכתב: "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי"¹⁷⁴, כלומר, מרדיפת השרים ("שרים רדפוני") אינני מתפעל ("חנם"), כיון שיהודי אינו משועבד להנהגת הטבע, אלא ש"מדברך פחד לבי"...

[ובסיום הענין — בהמשך להמדובר שהתכלית היא להמשיך הגילוי בארץ, "לעשות בארץ" — אמר:]

תכלית הכוונה, היא, שגם בענינים הגשמיים והחומריים — באכילתו ושתייתו, בשינתו, ובהליכתו ברחוב — יהי' ניכר שהוא חסיד של הרבי ומקושר אל הרבי. וע"ד שמפרש הרבי¹⁷⁵ מ"ש באברהם אבינו

(171) אחרי טז, טז ובפרש"י.

(172) תניא ספכ"ד.

(173) אבות פ"ג מ"ה.

(174) תהלים קיט, קסא.

(175) אנ"ק שלו ח"ג ע' תקסח. וש"נ.

וראה סה"מ תש"ח ע' 253. סה"ש תרצ"ט ע'

(166) דשנת תש"ז (ס"ז) — שי"ל

בקונטרס י"ט כסלו שנה זו (סה"מ תשי"א ע')

148. ולאח"ז בסה"ש תש"ז ע' 91.

(167) תהלים כג, א.

(168) שם, ד.

(169) תניא פי"ז (כג, א).

(170) ספרי ס"פ מסעי. וראה מגילה כט, א. 345.

"עקב אשר שמע"¹⁷⁶, שגם בה"עקב" ניכר שזהו "עקב" של אברהם אבינו. וזהו תוכן הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" בעבודת האדם — שהמעיינות דתורת החסידות צריכים לבוא ולהתגלות גם ב"חוצה" שבאדם, בענינים חיצוניים, ענינים גשמיים וארציים.

וכשמשיכים את אור החסידות גם בענינים ארציים, "לעשות בארץ", אזי תומשך ברכה והצלחה באופן ד"הפליא הוי' והגדיל" הן ברוחניות והן בגשמיות.

בנוגע לאופן המשכת הברכה, כיצד ואיך תהי' המשכת הברכה — אין אנו צריכים לדאוג, צריכים לסמוך על הרבי שהוא ידאג לכך:

אם יהי' מספיק בהמשכה משם הוי' כפי שמתגלית בעניני השגחה פרטית בדרכי הטבע — תהי' המשכת הברכה באופן כזה; אם יהי' צורך בהמשכה משם הוי' באופן של גדלות ("הגדיל"), נסים גלויים — תהי' ההמשכה באופן כזה; ואם יהי' צורך בהמשכה שהיא באופן של הפלאה ("הפליא"), ענינים שאין להם שייכות כלל לדרכי הטבע — תהי' ההמשכה באופן כזה;

הדבר שתלוי בנו, הוא, לעשות "כלים" להמשכת הברכה — ע"י לימוד תורתו והליכה באורחותיו נצח סלה ועד¹⁷⁷, מתוך מסירה ונתינה ("זיך אינגאַנצן אַוועקגעבן").

177) לשון אדה"ז בתניא אגה"ק סי' ז"ך.

176) תולדות כו, ה.